

Handleiding trainer: Module 1 O zit dat zo? Ontdekken dat er communicatieproblemen zijn

Vorbereidingen voor de trainers

In dit document staan de voorbereidingen voor de trainers om module 1 te kunnen uitvoeren. Het document bestaat uit beschrijvingen over doelstellingen, resultaten, enz. Het middagprogramma is de leidraad en bevat verwijzingen naar de PowerPoint slides, achtergrondinformatie en kleine theorie. Het programmaoverzicht heeft vier kolommen. De eerste kolom geeft een tijdsindicatie aan voor de verschillende onderdelen. De tweede kolom bevat een korte beschrijving van het programmaonderdeel. De eerste en tweede kolom kunnen gebruikt worden voor de communicatie met de deelnemers. De derde kolom bevat een verwijzing naar de werkvormen en slides. De vierde kolom bevat achtergrondinformatie voor de trainers. De PowerPoint slides hebben een onderwaterscherf met aanvullende informatie uit kolom 4. In een apart PowerPoint bestand staan de negen slides die bij deze module horen. Deze module bevat één bijlage.

Wartoe?

- a. Ontdekken van communicatieproblemen vanuit bovenstroom en onderstroom.
- b. Kiezen van onderwijskundige vraagstukken uit de eigen praktijk, die gebruikt worden als middel om de communicatieproblemen te analyseren en te bespreken op bovenstroom- en onderstroomniveau.

Hoe?

- a. We werken aan veiligheid in de groep.
- b. We werken met drie lagen en drie locaties/afdelingen.
- c. We gebruiken diverse werkvormen waarbij de interactie essentieel is.
- d. We gebruiken oefeningen die de onderstroomcommunicatie ondersteunen.

Randvoorwaarden

- a. Veilige groep die bij de intake volmondig ja heeft gezegd om het traject in te gaan.
- b. Vertraagde tijd (mentale tijd creëren).
- c. Prettige externe locatie met mogelijkheid tot rondleiding, achtergrondinformatie.
- d. Met maaltijd na afloop van bijeenkomst.

Resultaat

- a. Deelnemers kennen elkaar beter en veilige groep.
- b. Ervaring met diverse aanpakken op vooral onderstroom van communicatie met duurzame effecten.
- c. Gemeenschappelijk gekozen kwestie als communicatie inhoud.
- d. Gevoel voor samen in plaats van eenzaam en alleen.

Doelstellingen Groene Arena (lange termijn)

- Inzicht en bewustwording creëren over de problematiek van de communicatie tussen de verschillende lagen in instellingen, locaties, organisaties.
- Het zoeken van oplossingsrichtingen voor deze problematiek en dit uitproberen.
- Geen pleister voor de wond van vandaag, maar "therapie" om verwondingen in de toekomst te voorkomen (niet curatief maar preventief).

Doelstelling module 1

Bovenstroom:

- Bewustwording, inzicht en delen van ervaringen m.b.t. communicatie tussen minimaal drie lagen.
- Verkennen hoe de communicatie wordt ervaren in de verschillende rollen.
- Gemeenschappelijke keuze voor een kwestie als communicatie-inhoud.

Onderstroom:

- Herkennen en benoemen van patronen in de communicatie in het hier en nu van de communicatie tussen de lagen.
- Herkennen en benoemen van drijfveren, motieven en ambities van de lijnverantwoordelijken in de verschillende lagen.
- Herkennen en benoemen van rollen in de verschillende lagen.

Programma (de tijden zijn een indicatie)

Tijden	Programmaonderdelen:	Werkvormen:	Waartoe? ¹
13.00	Welkom + doelstelling van de dag en Groene Arena. Programma bijeenkomst.	Slide 2, 3 en 4 De trainer vertelt, licht toe. Trainer koppelt dit aan de intake. Checken en doorvragen.	Diepte communicatie, diepte i.v.m. bovenstroom en onderstroom kunnen duiden. Als trainer checken of dit ook in de intake is genoemd.
13.20	Kennismaking rond 'communicatie tussen de lagen'	Slide 5 Plenair: alle deelnemers krijgen de gelegenheid om hierover te vertellen.	Vragen op gevoelsniveau vergroten kansen op openheid en veiligheid en vertrouwen: <ul style="list-style-type: none"> • 'anders' kennismaken, • ander type kennismakingsvragen, • rust creëren. Je bent meer dan je functie.
14.45	Voor de pauze filmpje over samenwerken.	Slide 6 http://www.youtube.com/watch?v=LU8DDYz68kM Filmpje laten zien en niet uitgebreid bespreken maar gebruiken als inspiratie om bij het gevoel (onderstroom) van samenwerken te komen.	Het filmpje laat in beeld zien wat de meerwaarde van samenwerken is tussen leeuwen, krokodillen en buffels in het Krugerpark in Zuid-Afrika. Essentie: de groep is enorm krachtig, maar er zijn wel individuen nodig die als eerste een echte stap zetten.
15.00	pauze		
15.15	Onderwijskundige kwestie uit module o analyseren op communicatie.	Slide 7 Spelregels gebruiken. Afspreken van spelregels over manieren van communiceren. Iedereen krijgt een kaartje met: Wees een OEN, gebruik LSD en laat OMA thuis. (zie ook bijlage 1)	Er wordt rondom een gezamenlijk onderwijskundige kwestie geoefend met onderstroomcommunicatie. Oefening baart kunst. Groep per locatie. Mindmappen, gratis software: http://www.leerhof.be/index.lasso?p=37

¹ Dit staat als tekst toegevoegd in de onderwaterschermen bij de slides in de PowerPoint

		<p>Slide 8 Laten zien als voorbeeld van resultaat uit de groepen.</p> <p>Per locatie/afdeling de drie lagen bijeen. Groepen per locatie maken: analyse maken van de communicatie a.d.h.v. gekozen onderwijskundige kwestie (module o). Analysevragen: Communicatie tussen de lagen: Wat ging goed en wat kan beter in de <i>communicatie</i> tussen de drie lagen?</p> <p>Werkwijze DDU (denken, delen, uitwisselen)</p> <ul style="list-style-type: none"> • denken: 10 min. individueel; • delen: 10 min. met de buurman/vrouw; • uitwisselen: 30 min. samen in de groep: mindmap maken. <p>Elke groep maakt zijn eigen mindmap. Dit gaat dus over communicatie en niet over de onderwijskundige inhoud. De context per locatie kan verschillend zijn en toch dezelfde communicatiestoornissen geven.</p>	<p>Er zijn meerdere laptops nodig bij gebruik van digitale vormgeving een andere, simpele oplossing is het handmatig tekenen van een mindmap op A3 formaat per groep.</p> <p>De doorleefde onderwijskundige kwesties per laag ruimte geven om in eigen taal de communicatieproblemen en behoeftes te benoemen. Alle lagen hebben ruimte nodig om erkend te kunnen worden door de andere lagen. Daarna samen door middel van de communicatievorm: Wees een OEN, gebruik LSD en laat OMA thuis de samenhang en overlap zoeken en vinden. De mindmap maken met elkaar.</p>
16.00	Kennis en ervaringen delen op functieniveau.	<p>De drie locaties/instituten presenteren hun mindmap.</p> <p>Ontdek en benoem patronen tussen de instituten. Als trainer vraag je door. Slide 7 Spelregels gebruiken Wees een OEN, gebruik LSD en laat OMA thuis</p>	

16.30	Evaluatie van de doelstelling van de dag en doelstelling Groene Arena.	<p>Slide 9</p> <ul style="list-style-type: none"> • Iedereen 1 punt laten benoemen van onderstroom en bovenstroom • Waar wil je meer over weten en waar kun je dat halen? • Huiswerk: <ul style="list-style-type: none"> - Stel bij overleg onderstroom vragen. - Moet wel echt aandacht krijgen. - Wat verwachten we van deelnemers. 	<p>Reflecteren op het hier en nu over de communicatie: Hoe is er gecommuniceerd? Hoe heb je communicatie ervaren?</p> <p>Het is goed om huiswerkopdracht nog een keer te mailen en in uitnodiging voor module 2 hier nog een keer op te wijzen.</p>
17.00	Rondleiding.	Inspiratie van de locatie en toelichting van eigenaar, directeur.	
18.00	Diner.		

De PowerPoint van dit programma staan hieronder verkleind afgebeeld. Er is een apart PowerPointbestand voor gebruik met de deelnemers.

Module 1

"O, ja zit dat zo?"

Doelstelling – Groene Arena lange termijn

- Inzicht en bewustwording
- Oplossingsrichtingen
- Geen pleister maar therapie – (preventief ipv curatief)

Doelstelling – module 1 "O, zit dat zo?"

- Bovenstroom
 - Inzicht en bewustwording oor delen v...
ervaringen
- Onderstroom
 - Herkennen van patronen en benoemen in het hier en nu

Programma

- 13.00 Welkom
Doelstelling Groene Arena
Doelstelling module "O, zit dat zo?"
- 13.20 Kennismaking
- 14.45 Filmpje leeuwen, krokodillen en buffels!
- 15.00 Pauze
- 15.15 Communicatieanalyse per locatie
- 16.30 Evaluatie
* Bovenstroom en onderstroom
- 17.00 Rondleiding/ ontspanning
- 18.00 Diner

Kennismaking

- Wie ben je, wat is je functie?
- Waar krijg je energie van?
- Waar baal je van?
- Wat, is er de laatste maanden gebeurt, waarvan je zegt: "daar doe ik het voor"?
- Waar maak jij je op dit moment zorgen over?

Meerwaarde van samenwerking

- <http://www.youtube.com/watch?v=LU8DDYz68kM>
- http://www.youtube.com/watch?v=LU8DDYz68kM&feature=player_detailpage

Communicatie spelregels

Wees een OEN, gebruik LSD en laat OMA thuis

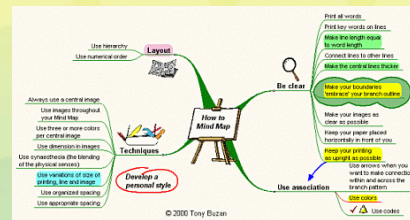
OEN = Open, Eerlijk, Nieuwsgierig

LSD = Luisteren, Samenvatten, Doorvragen

OMA = Oordelen, Meningen, Adviezen

mindmap

Evaluatie

- Noem 1 inzicht- of bewustwordingspunt
– bovenstroom
– onderstroom
- Waar wil je meer over weten en waar kun je dat halen?
- Huiswerk
– Stel bij overleg onderstroom vragen

Trainer let op:

- a. Kiezen van een inhoudelijke kwestie/thema als middel om de communicatieproblemen te verkennen in de organisatie(s). De valkuil is dat de inhoudelijke analyse van een gedeelde kwestie de overhand krijgt en dit moet voorkomen worden. Het gaat om de communicatieproblemen rondom de kwestie/thema.

- b. Onderdeel programma 15.15
 - Eerst individueel analyse laten maken (10 min).
 - Vervolgens verzamelen in mindmap.
 - Dan delen met elkaar.
 - Aanvullend verduidelijkende vragen laten stellen (Model LSD, OEN en OMA, zie ook bijlage 1).
 - LET OP Onderstroom:
Benoemen hier en nu d.m.v. onverwachte interventies als trainer.
Vragen als:
 - hoe loopt de communicatie nu?
 - wie is er het meeste aan het woord?
 - wie heeft de leiding?
 - werkt LSD, OEN en OMA?
 - wat is lastig?

- c. Bovenstroom:
 - bovenstroomfunctie ken je, snap je, pas je voortdurend toe en daarin heb je routines ontwikkeld;
 - routines ontwikkel je vanuit je functie en rol en routines kunnen een valkuil zijn voor je communicatierepertoire.

- d. Onderwijskundige kwesties:
 - kiezen voor een kwestie waar iedereen wat mee heeft en zich bij betrokken voelt, het zijn vaak kwesties die urgent zijn en in het nu spelen en morgen opgelost zouden moeten worden;
 - de inhoud van een onderwijskundig probleem moet herkenbaar zijn voor alle aanwezigen in hun eigen rol en functie, liefst moeten ze er ook daadwerkelijk iets mee te maken hebben;

- communicatie rondom de inhoudelijke onderwijskundige kwesties blijven koppelen aan rollen en functies;
 - Wat is jouw rol en functie en hoe communiceer je met de andere lagen, functies rollen?
 - Niet alleen laten benoemen op intentieniveau maar juist op gedragsniveau:
 - o Wat doe je?
 - o Wat hoort en ziet een ander je doen?
 - kwestie is kapstok, middel om de dialoog, discussie en communicatie op gang te brengen en te analyseren.
- e. Waarom is communicatie belangrijk?
- je moet in de hiërarchie kunnen communiceren in je eigen organisatie, met name de onderstroom kunnen benoemen en boven tafel halen, naast de bestaande bovenstroom;
 - er is een spanningsveld tussen onderstroom en bovenstroom, daar bewust van zijn en op kunnen en willen sturen.

De tijden genoemd in het programma zijn een indicatie. Laat je niet/nooit opdrijven door tijdschema.

Bijlage 1. Wat betekenen OEN, LSD OMA?

Wees een OEN!

Het is een open deur, wees Open, Eerlijk en Nieuwsgierig naar de mens die tegenover je zit. Door 'oen' ontstaat een relatie en binnen die relatie kan je met mensen aan de slag. Wie doet dat thuis niet zo met zijn eigen kinderen, zijn vrienden en/of partner? En toch op school komt dat er vaak niet van. OPEN, EERLIJK en NIEUWSGIERIG. Daarmee kom je in echt contact met de mensen waarmee je aan het werk gaat.

Neem LSD mee!

Gebruik LSD voor dat luisterend oor, LUISTEREN, STIMULEREN en DOORVRAGEN.

Laat OMA thuis!

Dan hebben we OMA nog. In echt contact laten we onze vooringenomenheid over de ander en onderwerpen los als we de ander eerst willen ontmoeten. We laten oma dan thuis: Opvattingen, Meningen en Adviezen. Als het past in de lijn van het gesprek kan een advies prima werken. Maar dan ben je al een tijdje OEN geweest en heb je veel LSD gebruikt. Ook in het werken binnen een team helpen deze drie woorden. We hebben allemaal meningen en opvattingen die we graag delen, zonder stil te staan bij de mening/opvatting van de ander. Zo ontstaat een discussie waar een dialoog veel meer opbrengt.